

Hilversum100 *Steenbreekcafé 06 02 2024, verslag

Aftrap

[Albin Hunia](#), Hilversum100-natuur: Deze avond is onze gezamenlijke aftrap van Actie Steenbreek Hilversum. Wat kunnen we doen, wat kunnen we van elkaar leren? Waar werken we naartoe? Stel dat we bijvoorbeeld in 10.000 Hilversumse tuinen 1 vierkante meter verharding vervangen door groen. Dan levert dat 10.000 m² = ca. 2 voetbalvelden extra groen op.

[Myrthe van Venetië](#) (gemeente, projectmedewerker stedelijk water en klimaatadaptatie): Planten hebben water nodig. Tegels houden regenwater tegen, zodat het niet in de bodem komt maar wordt afgevoerd via het riool en planten er dus niets aan hebben. Tegels houden ook warmte vast.

[Sietze van Dijk](#) (ecologisch adviseur): Het weghalen van tegels kan qua natuurwaarde verbazend veel opleveren. Op het braakliggende terrein met moestuinbakken rond Hilfertsheem vlogen al snel tientallen vlinders, waaronder de koninginpage. Bloemen zijn nodig voor de nectar en waardplanten voor eitjes en rupsen.

Actie Steenbreek Hilversum

Marian Schouten, [Hilversum100-themagroep natuur](#)

Een jaar geleden organiseerden we een [duurzaamheidscafé](#) in het Pinetum over natuur in de stad. Tijdens die avond zijn mensen geïnspireerd geraakt om zelf aan de slag te gaan. Zoals Ilona Hartensveld, die daarna begon met de werkgroep [Kerkelanden Groent](#).

In oktober was er bij Vonk een [themacafé](#) over De Groene Loper. Ilona vertelde daar over Kerkelanden Groent. Aan het eind van de avond maakte [Martine Boetje](#) de app-groep 'Havenstraatbuurt vergroent' aan en die staat sindsdien roodgloeiend.

Zo werkt het dus: we hebben plannen, ontmoeten en inspireren elkaar en er gebeurt wat. We helpen elkaar op weg met kennis en praktische hulp. Dat is wat we vanavond weer gaan doen. En wat we blijven doen.

Hilversum is aangesloten bij [Actie Steenbreek](#). Daarmee maken we deel uit van het landelijke netwerk. Zichtbaar zijn we op www.hilversum100.nl/steenbreek/. Een landingspagina voor al het nieuws over tegelwippend en steenbrekend Hilversum. Hij is in aanbouw. Kijk er eens rond en voed ons met nieuws.

Veel aandacht is de afgelopen jaren gegaan naar de vergroening van de openbare ruimte. En daar moeten we zeker mee doorgaan. Maar als we Hilversum echt veel groener willen maken, zullen we ook moeten gaan kijken naar particuliere tuinen en de tuinen van organisaties als kerken, wijkcentra, sportclubs en scholen. Samen bezitten we veel meer buitenruimte dan de gemeente. In die tuinen is nog veel winst te behalen.

En dan gaat het niet alleen om het veranderen van stenen in groen, maar ook om groen met meer natuurkwaliteit. Hoe kunnen we daar beweging in krijgen? Ook daar willen we komend jaar mee aan de slag gaan. Uitproberen en onderzoeken wat werkt.

Daarvoor hebben we iedereen nodig: groene gangmakers die in de buurt aan de slag willen // mensen die tuinadvies willen geven // mensen die planten willen zaaien, stekken en ruilen // mensen

die tegels willen wippen // mensen die daarover willen vloggen en bloggen // en heel belangrijk: mensen die het gezellig maken en lekkere koffie zetten!

Gemeente Programma Groen

[Vybeke Pieters](#), Gemeente Hilversum adviseur groen en duurzaam

Eind 2022 stelde de Hilversumse gemeenteraad Programma Groen vast. Met drie grote doelen (biodiversiteit, klimaatbestendigheid en vitaliteit) en negen zogenoemde inspanningen. In het oog springende projecten: elk jaar gaat de gemeente vijf à zes speelplekken opknappen en vergroenen en twee koele plekken aanleggen. Ook gaan we zinloze verharding verwijderen. Dat vraagt om creativiteit. Niet overal kunnen we de grond in. En veel grond is niet ons eigendom maar van particulieren. Alle plannen vind je op [deze](#) webpagina.

Op onze uitvraag voor groene bewonersinitiatieven zijn 47 inzendingen gekomen. Wij zijn bezig die te verwerken, een deel al uitgevoerd. Omdat we alles zorgvuldig willen behandelen zal de volgende uitvraag pas weer in 2025 zijn.

[Myrthe van Venetië](#), Gemeente Hilversum, projectmedewerker stedelijk water en klimaatadaptatie

Als we meer groen willen is het extra belangrijk dat regen de bodem kan bereiken. Daarnaast is het hard nodig om het riool te ontlasten, zodat hoosbuien niet leiden tot ondergelopen straten en tunnels.

Dus gaan we verharding weghalen. Er komt daarnaast een pilot voor het afkoppelen van regenpijpen in combinatie met de plaatsing van infiltratiekratten.

Onze Buurttuin

[Viola Lindeboom](#), één van de initiatiefnemers van [Onze Buurttuin](#) en zelf buurtbewoner.

De vraag kwam vanuit gemeente en opbouwwerk: wat kan het [Apostolisch Genootschap](#) doen voor de gemeenschap? Er zijn veel behoeften bij bewoners, wat kunnen jullie bieden? Apgen heeft veel ruimte die toen nog grotendeels verhard was.

Klein begonnen in 2021 met NL Doet: stenen weg, bakken neergezet. Dat werkte, dus in 2022 meer bakken en compostbak, in 2023 tuin verder uitgebreid. Wekelijks aan het werk met heel diverse groep buurtbewoners. Zaaiactie om groep verder te verbreden (zaad uitdelen, thuis opkweken, app groep, planten ruilen). Oogst mee naar huis en in de tuinkast voor mensen die het nodig hebben. We werken samen met NME, schoolklassen komen hiernaartoe.

Boomspiegels Waldecklaan

[Liset Ratelband](#), initiatiefnemer boomspiegeladoptie

Waldecklaan is lang en bochtig, met lindes langs de weg. Van bovenaf gezien heel groen maar op straatniveau nogal treurig met losse bestrating en troep in de boomspiegels.

In juni 2023 zelf het initiatief genomen en contact gezocht met de gemeente (via de [wijkregisseur](#)). Iemand van groenbeheer kwam kijken en bood aan om meteen de bestrating rond de bomen op te knappen en dichter naar de weg toe uit te breiden, bij wijze van optische versmalling en dus snelheidsremming.

Liset deed een oproep via de buurtapp wie er een boomspiegel wilde [adopter](#). Snelle reactie, allemaal geadopteerd. Intussen liet de gemeente de bestrating herstellen. Twee stratenmakers waren een paar dagen bezig in de straat. Ze hadden er plezier in en de bewoners bleven – ingeseind via de straatapp – maar koffie en lekkers aandrigen. Er kwam een plantenlijst waaruit de bewoners konden kiezen. De gemeente leverde alle planten af op één adres af, met per boom een zak potgrond. Op een natte zaterdag in september waren overal in de straat mensen aan het planten, met na afloop koffie en meteen plannen voor een oliebollenfeestje.

En toen... reden er auto's door de planten ... parkeerden ze er bovenop ... zwerfafval ... en iedereen verzint een oplossing. Nu hoopt Liset op een opstaand randje rond elke boomspiegel.

Klein Rome Groen

Gerrit Rigter, één van de actieve buurtbewoners van [Klein Rome](#) (Vitusbuurt)

Onze wijk is volledig versteend en staat vol geparkeerde auto's. Buurman Sietze had een droom: [bomen in de straat](#). En inspireerde veel mensen. Nodigde ons uit om een rondje door de wijk te lopen: wat kan er beter? En wat drijft je om dat te willen? Bij de een biodiversiteit, Bij een ander de wens op meer verbinding in de wijk, inclusie, contacten met mensen die je anders nooit tegenkomt. Zo ontstond een netwerk, veel groter dan in alle jaren die ik daarvoor al in de buurt woonde. Iedereen heeft talenten: de een praat met de gemeente, een ander kan heel goed bedelen om prijzen voor de loterij.

We organiseerden eerst een buurtfestival in de kerktuin. We vierden onze successen. We werden opgemerkt in de pers en wonnen een prijs. We hebben nu een los-vast netwerk van bewoners die zich met verschillende thema's bezighouden en activiteiten organiseren.

Niet alles gaat goed. De tuin langs het wandelpad verrommelt, planten werden weggeschoffeld. Hoe houd je dan de energie vast? Gezelligheid is dan van groot belang.

ZaaiStek&Ruil

Monique van Bussel, schoolmoestuinfoach en H100-themagroep natuur

Wie zaait, zaait de toekomst. Wens: met veel Hilversummers gaan zaaien, planten en ruilen.

Op de jaarlijkse zaden- en plantenmarkt in de Geus komen meestal zo'n 30 mensen. Ze nemen de tijd, delen kennis en plantjes. Dat is zo waardevol. En zo jammer dat dat maar zo weinig mensen bereikt. Dus op de [Zadenmarkt op 9 maart](#) hoopt Monique op veel bezoekers. We gaan dan ook zaadbommetjes maken, 600 stuks. Die gaan we op [22 april](#), de Dag van de Aarde, allemaal over het hek gooien langs het spoor. Of planten in een plantsoen als bijenlint of op een andere plek in overleg met de gemeente.

Zaaien, hoe gaat dat? Je zaait teveel, moet verspenen, hebt veel te veel van één soort. Dan neem je het overschot mee naar de [plantenruilmarkt](#) op 11 mei in De Geus.

Monique zoekt mensen om samen met haar een stappenplan te maken, locaties te zoeken, aandacht te geven (aan elkaar en aan de planten), te herhalen, beschermen (hekjes rond boomspiegels, zie Arnhem voor diverse voorbeelden). Community om te delen. Voelen van ketenverantwoordelijkheid.

Thematafel Actie Steenbreek, met Vybeke en Myrthe

Kansen – brainstorm

- Inzetten op helder doel
 - Bijvoorbeeld 1m2 vergroenen in elke tuin in Hilversum. En dan ook inspiratie en advies geven wat je daarmee kunt doen.
- Wortel voorhouden, bv. een tegoedbon.
- Buurtactie
 - Kleinschalig houden, makkelijk je tegels kwijt kunnen (zonder te ver hoeven sjouwen).
 - Bij buurtactie een verkooppunt ‘het tuincentrum komt naar je toe’.
 - Tegels hergebruiken, grond ruilen.
- Gemeente
 - Normering door gemeente. Die mag best wat stelliger zijn dat het zeer ongewenst is dat tuinen helemaal verhard worden.
 - Gemeente en maatschappelijke organisaties kunnen het goede voorbeeld geven.
 - Tegelwippen en tuin aanleggen bij het Stadskantoor. Is haalbaar en een goed signaal.
 - Tegelbelasting invoeren.
- Woningcorporaties
 - Tuinen zouden bij verhuizing groen moeten blijven (nu wordt er in opdracht van de verhuurder vaak veel groen weggehaald).
 - Weten alle huurders wel dat ze tegels uit hun tuin mogen verwijderen? Nuttig om zeer heldere boodschap te geven dat tegels weghalen zeer gewenst is.
 - Verschillend hoe ze in verduurzaming staan. Misschien naar corporaties toe groen structureel koppelen aan Energie/H100 – daar is aandacht voor, daarin meeliften.
- Graag info over hoe je met een [appartement](#) en [balkon](#) toch kunt deelnemen aan Steenbreek.
- De schatkamer van [Opwaarts](#). Ziet mogelijkheden voor boomspiegelranden, klimrekken, oplossingen voor overtollige tegels, grote boombakken enzovoorts.

Belemmeringen – brainstorm

- Vervoer van tegels.
- Afvoer van zand.
- Bureaucratie.
- Het werk – tegels wippen kan zwaar zijn, regenton aansluiten ingewikkeld.
- Ontbrekende kennis: mag je wel tegels weghalen uit je tuin?
- Tegengestelde belangen (ruimte om te parkeren, vogelpoep op de auto)
- Lastig om verbinding te vinden: waar kan ik meedoen, mijn kennis inzetten?

Thematafel Buurttuin * met Viola Lindeboom

Verbinding van initiatieven

- Leren van elkaar en elkaar inspireren

Groen + sociaal

- Op avond delen: ‘Wat heeft de tuin je gebracht?’ >> open verrassende antwoorden en sterke impact.

De plekken geven aanleiding tot verbinding.

- Lokaal moet er wel behoefte zijn >> welzijnswerker kan een rol spelen. [VersaWelzijn](#) is erg waardevol.

Succes'rollen'

- Groene vingers
- Verbinder met de buurt
- Organisator, communicator
- De conceptuele denker

Het team, daar moet je beetje geluk mee hebben.

- Het samenkomen van zo'n groepje mensen berust toch veelal op toeval en is niet vooraf te sturen. De karakters van de mensen moeten immers óók nog passen! Het ontstaan van zo'n groep kan vervolgens best organisch zijn: zorg dat een grotere groep ontstaat rondom een initiatief (een buurttuin, een project, een buurt-initiatief enzovoorts) en laat vanuit dat groepsproces (vinden mensen elkaar leuk? en allerlei andere dynamiek) de mensen naar voren komen die die rollen kunnen/willen invullen.
- Je kunt bijsturen via talentontwikkeling >> zo kunnen mensen in rol groeien

Waar vind je grond voor een buurttuin?

- Bij de gemeente // Versa (wijkcentrum) of privé (kerk) // privé (particulieren) // bij een flat (VVE, wooncorporatie) // in een straat // bij een school.

Betrokkenheid ‘vangen’

- Personen (kernteam) vinden.
- Aanwezig zijn op vaste tijden.
- Buiten zichtbaar zijn (vanaf de lente).

Scholen

- In de zomer komen ook de ouders mee.
- Sowieso: meer richten op (school)kinderen! Gemakkelijk, maatschappelijk, nieuwe instroom, aansluiten op andere cultuurinvloeden (moestuiniëren).

Vandalisme valt mee. Sociale controle helpt, maar soms heb je domme pech.

Thematafel bewonersinitiatief met Liset Ratelband en Gerrit Stigter

Verschillende deelnemers hebben ervaring met boomspiegels, andere hebben interesse: hoe krijg je het voor elkaar?

Samen op-denken over

- Bevorderende factoren boomspiegels en andere initiatieven
- Hoe krijg je continuïteit?
- Hoe kun je het verknoeien, wat moet je vooral niet doen?

Vragen van deelnemers

- Wat kan de gemeente doen en bij wie in de gemeente moet je zijn? > Bij de [wijkregisseur](#).
- Indruk dat wooncorporaties hierop niet zitten te wachten – wat kun je doen?

Contact en verbinding

- Liset en Gerrit: het welslagen van je onderneming staat en valt met de communicatie met straatgenoten en verbinding. Zonder samenhang en betrokkenheid komt er niets tot stand. Buurtactiviteiten, sociale contacten, mensen aanspreken, uitnodigen en betrekken. En contacten blijven onderhouden – dat houdt niet op.

Over buurtinitiatieven

- Houd het overzichtelijk en klein; beter je eigen straat in beweging dan trekken aan een hele buurt.
- Voor een boomspiegelinitiatief is het belangrijk dat er een trekker is die de regie neemt en houdt en gewoon begint.
- Verplaats je in je straat/laangenoten en weet waar zij behoefte aan hebben en hoe je dat kan koppelen aan de boomspiegels.
- Vier successen en deel ze.

Over de boomspiegels

- Die vragen onderhoud. Niet alles zelf willen doen.
- Boomspiegels zijn sociaal superhandige startpunten, maar voor planten niet altijd de beste groeiplaats. Veel bomen hebben net onder de oppervlakte een dichte laag wortels. Hoe je dan je best ook doet, je plantjes willen niet groeien. Daarover moeten we dus kennis en succesrecepten delen. En dan nog de ideale mix vinden van leuke inheemse planten die volgende groeiseizoen gewoon weer terugkomen. Ook daarover kennis verzamelen en delen.
- Probeer er ´hekjes´ omheen te krijgen, tegen de auto´s en de hondenpoep. Hierop aandringen bij de gemeente – of gewoon zelf doen... In sommige andere gemeenten (Arnhem) werkt dat prima. > Heeft de aandacht van de gemeente Hilversum.
- Maak het persoonlijk: zet er bordjes in: ´Van Jantientje, 6 jaar´ en ´Van Pietje, 8 jaar´.

- Organiseer onderhoudsmomenten samen met de burens – bv een uurtje tijdens [Burendag](#), [Buitenspeeldag](#) of het [Nationaal Boomspiegelfeest](#).
- Maak een foto van je mooie boomspiegel en zet die in de buurtapp

Gemeente

- De gemeente is heel [ondersteunend](#) maar legt initiatief bij de straat zelf: er moet draagvlak zijn, je moet het echt samen met je straatgenoten doen. In je eentje kun je dus niet de hele straat adopteren, daar gaat de gemeente niet in mee.

Thematafel ZaaiStek&Ruil met Monique van Busse

